

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ВИКЛАДАЧА Й СТУДЕНТА

І. Г. Купновицька, Р. В. Сабадош,

М. Ю. Купновицька-Сабадош, О. І. Данилюк

Івано-Франківський національний медичний університет;

Івано-Франківськ, Україна; e-mail: r.sabadosh@gmail.com

Реформи вищої школи та охорони здоров'я створюють потребу в суспільстві у високоосвічених фахівцях, що, у свою чергу, підвищує вимоги до викладацького складу. У статті представлено значення взаємовідносин між викладачами і студентами при викладанні дисциплін медичного профілю та їх вплив на формування особистості студента, на підготовку професіоналів високої якості, що надзвичайно значимо в умовах реформування охорони здоров'я й вищої освіти в Україні. З перших кроків підготовки майбутніх медичних працівників у процесі сучасного навчання студентами повинна бути засвоєна культура медичної праці, визначена такими складовими, як професійна (медична) діяльність, спілкування з пацієнтом і особистістю лікаря. Усе це забезпечує викладач, навчаючи як професійному ремеслу, так і вмінню розмовляти й поводитися з пацієнтами, формуючи зі студента особу лікаря (особистість). Основною особою в педагогічному процесі є компетентний і досвідчений викладач. Він повинен не просто давати знання й уміння свого вузького фаху, але й володіти знаннями психології, методами психологічного впливу на студента. У статті підкреслено значення технічного забезпечення студентів для викладацької діяльності та вплив студентів на розвиток педагогічної культури і майстерності професорсько-викладацького складу. Як студенту, так і викладачу допомагають сучасні технології, але тільки живе спілкування з наставником допомагає раціонально розподілити час, правильно спланувати процес навчання і засвоєння матеріалу. Педагогічна майстерність у сучасних умовах впровадження нових начальних технологій вимагає динамічного та якісного росту викладача, нестандартних підходів до викладання, удосконалення методичного забезпечення педагогічного процесу.

Ключові слова: *організація вищої освіти, лікарі, викладачі, студенти.*

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Реформа системи медичної допомоги в Україні вимагає радикальних змін не тільки в закладах охорони здоров'я та її навчальних закладах, але і підвищує вимоги до якості підготовки молодих медичних фахівців, їх

уміння обслуговувати пацієнтів з точки зору дотримання вітчизняних, європейських і світових стандартів [1]. «Навчання включає в себе діяльність педагога і діяльність учня, тобто викладання знань та їх сприйняття», - писав видатний вчитель України В.О.Сухомлинський. Вища школа вимагає підготовки не тільки професіонала високої кваліфікації, але й особистості з сучасним світоглядом, навичками самостійного світопізнання, самореалізації, який буде здійснювати висококваліфіковану медичну допомогу людям. Усе вищеописане забезпечується «якістю педагогічної культури у вищій школі» (М.М.Амосов).

Мета статті – вивчення можливостей оптимізації якості освітнього процесу при викладанні хірургічних спеціальностей на кафедрах Івано-Франківського національного медичного університету.

Основна частина. Підготовка фахівців – справа довготривала, планова, здійснюється за нормативними документами – «Освітньо-професійною програмою за професійним спрямуванням «Медицина», затвердженою МОЗ України. Головним методом навчання на кафедрах хірургічного спрямування є робота студентів під контролем викладача біля ліжка хворого, в маніпуляційних, операційних, перев'язочних та діагностичних кабінетах.

З перших кроків підготовки майбутніх медичних працівників у процесі навчання студентами повинна бути засвоєна культура медичної праці, визначена такими складовими, як професійна (медична) діяльність, спілкування з пацієнтом і особистістю лікаря. Усе це забезпечує викладач, навчаючи як професійному ремеслу, так і вмінню розмовляти й поводитися з пацієнтами, формуючи зі студента особу лікаря (особистість). Викладач повинен не просто давати знання й уміння свого вузького фаху, але й володіти знаннями психології, методами психологічного впливу на студента. Це неможливо здійснити пересічною особою, тому на працівника вищої школи ще покладено обов'язок володіння високою педагогічною культурою.

Якість педагогічної культури є основним стержнем освітньої системи, оскільки викладач є гарантом проведення реформ у вищій школі, носієм культурних цінностей і знань для підготовки молодих спеціалістів. У сучасних умовах, у час високої технізації освітнього процесу і володіння комп'ютерними технологіями студентською молоддю, з іншого боку, педагогічна діяльність створює можливості для взаємопроникнення ідей викладача і студента з метою наукового пізнання і взаємозбагачення.

Основою педагогічної культури є внутрішня потреба вчити і виховувати студентів, передавати їм свій лікарський, науковий та життєвий досвід, передавати своїм особистим прикладом гуманність і деонтологічне відношення до хворих, колег й оточуючого світу. Студенти, захоплюючись викладачем як досвідченим лікарем з філософським баченням світу, з правильними громадянськими вчинками, з багатим життєвим

досвідом, будуть використовувати його нешаблонні поради у своїй лікарській роботі, що забезпечить їм успішне виконання професійних обов'язків.

Педагогічна майстерність у сучасних умовах впровадження нових навчальних технологій вимагає динамічного та якісного росту викладача, нестандартних підходів до викладання, удосконалення методичного забезпечення педагогічного процесу.

Виходячи з вищеприписаного, викладач вищої школи повинен бути готовим до роботи в сучасному соціальному, науковому і культурному середовищі, постійно націленим на професійне вдосконалення. Оскільки працівник вищої школи є постійно під прицілом одночасно сотень очей і вух молодих людей, має бути зразком для наслідування, на нього покладається не тільки обов'язок бути високим професіоналом, але людиною високої культури як на робочому місці, так і у вільний від роботи час, з належним зовнішнім виглядом, високою мовною культурою і володінням іноземними мовами, що не тільки дасть можливість професійного зросту й спілкування на міжнародних наукових конференціях, але й підніме його імідж в очах студентів. Він має бути активною позитивною людиною в громадянському суспільстві, у якому знаходяться і студенти, і викладацький склад, і пацієнти. Викладач вишу повинен володіти контактними навиками й педагогічним тактом (простота, достатня кількість уваги кожному), уміти пізнавати студента, на лекціях і практичних заняттях бути емоційним. Він повинен володіти різними засобами впливу на аудиторію взагалі й на кожен індивідуум зокрема – увага, прохання, вимога з обов'язковою аргументацією, переконання, іноді примус і вміння виставити оцінку з виховною метою [5]. Викладач повинен володіти механізмами ораторства, виразністю й експресивністю мови, вміло використовувати риторичні засоби (цитати, приказки тощо).

З високими вимогами до себе, з високою якістю педагогічної культури, такий викладач своїми настановами і власним прикладом зможе виховати професійну компетентність (наукові знання й медичні вміння) та забезпечить моральний розвиток особи лікаря, що досягається методом комунікацій з пацієнтами і колегами завдяки етичним і деонтологічним принципам.

Формування комунікативних навичок нині стало ключовим завданням безперервної медичної освіти. Цьому сприяють на перших етапах самостійна робота з пацієнтами в палатах під час практичних занять, потім навчальна практика й навчання в інтернатурі. Адже не тільки одразу після одержання диплома, а ще й на студентській лаві, студент повинен бути самостійним і критичним у прийнятті рішень, мати сформовані певні інформаційні й соціальні навички. Тому викладач повинен уміти розвинути в студента творче мислення, упевненість у собі. Цьому сприяють новітні інтерактивні ситуаційні методи проведення практичних занять – кейс-метод, метод «клініки», мультимедійних пре-

зентацій, які супроводжуються коментарями викладача, запитаннями студентів [2].

Недостатній рівень комунікативної компетенції є найбільшою проблемою студентів-медиків, що у свою чергу гальмує сприйняття, осмислення і відтворення наукової інформації. Найкращою формою навчання майбутніх лікарів є постійна робота з хворими, а налагодження з ними контакту сприятиме постановці попереднього діагнозу й назначенні плану обстеження та лікування, що для студентів є достатньо тяжким методом навчання. Тому правильної методики спілкування з пацієнтом під контролем викладача може навчити модель «віртуального пацієнта», яку можна використати також у випадках відсутності тематичних хворих за темою практичного заняття. Така модель включає паспортні дані хворого, скарги, анамнези хвороби й життя, результати об'єктивного і лабораторно-інструментального обстежень. Вона дає можливість студентам навчитися основам клінічного обстеження, алгоритму постановки діагнозу. На такій моделі студенти, ознайомившись з механізмами провідних клініко-лабораторних патологічних синдромів, з підходами до синдромальної диференціальної діагностики, швидше і впевненіше засвоюють необхідні методи об'єктивного обстеження і оволодіння практичними навичками [4].

Нові підходи до лекційних занять у вищій школі з інтерактивними методами навчання, з мультимедійною демонстрацією, з висуванням окремих проблемних питань мотивують професійну діяльність студентів, що надзвичайно важливо. Вони спонукають майбутніх спеціалістів до порівнянь, до самостійної діяльності, до власних суджень [3]. Застосування в лекції одночасно графічної, звукової й візуальної інформації дає великий емоційний заряд і активно включає увагу студентів. З іншого боку, такі лекції сприяють підвищенню викладацької майстерності, заставляють лектора бути у вічному пошуку, закликають до вивчення передових технологій і застосування їх у власній професійній та педагогічній діяльності. Крім того, мультимедійні лекції завжди індивідуалізовані, носять творчий характер, що добре сприймається слухачами, сприяє підвищенню якості освіти.

Збільшення годин на самостійну роботу студентів при скороченні аудиторних годин здавалось би зменшує можливість активного виховного впливу викладача на студентів. Але з іншого боку, матеріали для самостійної підготовки до засвоєння дисципліни, створені викладачами кафедри і розміщені на сайті університету, виховують власну ініціативу студентів, дають їм можливість брати участь у вечірніх обходах у клініці, в ургентних чергуваннях під керівництвом викладача, виконувати власну науково-дослідницьку роботу в студентському науковому гуртку і виступати з науковими доповідями на студентських наукових конференціях у своєму й інших медичних закладах, у тому числі й за кордоном. І все це не без допомоги компетентного і досвідченого викладача,

котрий є основною особою в педагогічному процесі. Як студенту, так і викладачу, допомагають сучасні технології, але тільки живе спілкування з наставником допомагає раціонально розподілити час, правильно спланувати процес навчання і засвоєння матеріалу [5]. Викладач має йти в ногу з часом, бути цікавим своїм студентам – майбутнім кваліфікованим фахівцям, котрі через все своє життя пронесуть його науку і спогади про нього.

Висновки.

1. Реформи вищої школи та охорони здоров'я створюють потребу в суспільстві у високоосвічених фахівцях, що, у свою чергу, підвищує вимоги до викладацького складу.

2. В основі фахової компетенції викладачів є висока педагогічна культура і майстерність, які повинні постійно удосконалюватись.

3. Нові підходи до лекційних занять у вищій школі з інтерактивними методами навчання, з мультимедійною демонстрацією, з висуванням окремих проблемних питань мотивують професійну діяльність студентів, що надзвичайно важливо.

4. Формуванню комунікативних навичок, які є ключовим завданням безперервної медичної освіти, сприяють на перших етапах самостійна робота з пацієнтами в палатах під час практичних занять, потім навчальна практика й навчання в інтернатурі.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-УІІ від 01.07.2014р. із змінами від 01.01.2018 р.
2. Дмитрук О. М. Новітні технології як запорука підвищення якості вивчення модуля «Абдомінальна хірургія» / О. М. Дмитрук // Компетентнісний підхід у підготовці сучасного фахівця: збірник тез науково-методичної конференції з міжнародною участю. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 27–29.
3. Жураківська О. Я. Нетрадиційні форми лекцій, як засіб підвищення ефективності навчання студентів у вищих медичних закладах // Вісник проблем біології і медицини. – 2015. – Вип. 2, Т.1 (118). – С. 88–90.
4. Матейко Г. Б. Використання моделі «віртуального пацієнта» при викладанні дисципліни дитячі інфекційні хвороби / Г. Б. Матейко, М. В. Прокоф'єв // Компетентнісний підхід у підготовці сучасного фахівця: збірник тез науково-методичної конференції з міжнародною участю. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 47–49.
5. Стефурак В. П. Роль педагогічної майстерності та психологічної діяльності викладача у формуванні особистості спеціаліста медико-біологічного профілю / В. П. Стефурак, Т. В. Микитин // Компетентнісний підхід у підготовці сучасного фахівця: збірник тез науково-методичної конференції з міжнародною участю. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 257–258.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 11.11.2018 р.
Рекомендовано до друку д.м.н., професором Матейком Г.Б.,
д.м.н, професором Клименком А.О.*

**TO QUESTION OF PROVIDING QUALITY
OF EDUCATIONAL PROCESS IN FUTURE PHYSICIANS
PREPARING: RELATIONSHIP BETWEEN THE TEACHER
AND STUDENT**

**Kupnovytska I.H., Sabadosh R.V.,
Kupnovytska-Sabadosh M.Iu., Danyliuk O.I.**

*Ivano-Frankivsk National Medical University; Ivano-Frankivsk, Ukraine;
e-mail: r.sabadosh@gmail.com*

High education reforms and health care create the need for a society in highly educated professionals, which, in its turn, raises the requirements for teaching staff. The article presents the importance of the relationship between teachers and students in the learning of medical disciplines and their influence on the formation of a students' personality, on the training of professionals of high quality, which is extremely important in the context of reforming health care and high education in Ukraine. From the first steps of future medical workers training in the process of modern studies students must learn the culture of medical work, defined by such components as professional (medical) activity and communication with the patient. All this is provided by the tutor, who teaches the students both being professionals and having the ability to speak and deal with patients, forming up a student as a doctor. The main person in the pedagogical process is a competent and experienced teacher. He should not only give knowledge and skills of his narrow specialty, but also have psychology knowledge, such as methods of psychological influence on the student. In the article the emphasis is placed on the technological development of students' teaching and the influence of students on the development of pedagogical culture and skills of the teacher. Surely, modern technology helps both the student and the teacher to interact better, but only a live communication with the tutor helps to distribute time rationally, to plan the process of learning and mastering the material correctly. Pedagogical skills in modern conditions of introduction of new initial technologies requires dynamic and qualitative growth of the teacher, non-standard approaches to teaching, improvement of methodical provision of pedagogical process.

Key words: *organization of high education, physicians, teachers, students.*